

Richard Rijnvos: Componist neemt meer tijd voor creatieve arbeid

'Eigenlijk is mijn nieuwe werk een soort pubquiz'

Van componist Richard Rijnvos gaan twee stukken in première: *Riflesso sull'arco* bij het Ives Ensemble en *Amérique du Nord* bij het Concertgebouworkest. 'Ik heb een broertje dood aan een stempel op mijn voorhoofd.'

ERIK VOERMANS

AMSTERDAM

'Mijn hemel,' zegt Richard Rijnvos (52) op de vraag hoe hij zich als onverbiddelijk moderne componist verhoudt tot de huidige tijd, waarin laagdrempeligheid en entertainment de sleutelwoorden zijn geworden. "Dan moeten we het hebben over populisme, die in de politiek is begonnen en nu alomtegenwoordig is. We hebben gezien hoe het Britse volk, gevoed door politici die het populisme aanhangen, ervoor koos uit de EU te stappen. Dat vond ik echt schokkend. Om die reden ben ik al jaren geen democraat meer. Ik ben oprecht mijn geloof in de democratie verloren. Die is op sterven na dood. Je wilt toch dat jouw politici verstand hebben van besturen, net zoals je wilt dat de chirurg die in je gaat snijden weet wat hij aan het doen is? Daarom voel ik veel meer voor een meritocratie, waarbij politici vertrouwen krijgen op basis van hun merites."

"In de Nederlandse cultuurpolitiek is het populisme begonnen bij Rick

van der Ploeg, een econoom als staatssecretaris voor Cultuur die liever minister van Economische Zaken had willen zijn. Toen kwam het rendementsdenken, de kijkcijferterreur, de dwang van bums on seats, zoals ze in Engeland zeggen.

En de gevolgen zijn bekend."

Past u zich als componist daaraan aan?

"Nee, dat weiger ik. Ik ben daarin een donquichot. Ik schrijf de muziek waarvan ik vind dat die geschreven moet worden. Tien jaar geleden was er in Nederland een discussie over de vraag of we niet voor een groter publiek moesten gaan schrijven. En hoe moest dat? Door de tonaliteit in ere te herstellen. Maar ik geloof niet dat de toegankelijkheid van muziek erin zit of ze al dan niet tonaal is. Als je een overtuigend muzikaal betoog weet op je bouwen in je compositie, tonaal of niet, krijg je het publiek echt wel mee."

Kunt u een voorbeeld geven?

"Toen het Ives Ensemble een Morton Feldman-vierdaagse organiseerde, was het uitverkocht. Blijkbaar raakt Feldman met die late stukken een universele snaar, waar een bepaald soort luisteraar op afkomt."

"Waar ik verbaasd en ook wel gefrustreerd over ben, is het verschil tussen het publiek voor beeldende kunst en nieuwe muziek. In Londen gaat iedereen naar de Tate Modern. Dat is gewoon een van de dingen die een toerist doet. Terwijl ze daar worden geconfronteerd met de meest radicale avant-gardistische beeldende kunst. Bij nieuwe muziek in Nederland krijgen alleen die gezelschappen subsidie die mikken op het trekken van veel publiek. Nou, dan krijg je dus het gevaar dat het amusement wordt. Ik ben heel jaloers op die beeldende kunstenaars."

Uw NYConcerto, voor piano en orkest, is anders ook heel toegankelijk. Kennelijk is er bij u ook iets gebeurd.

"Maar het stuk dat ik nu voor het Ives Ensemble heb gemaakt, en dat morgen in première gaat in het Muziekgebouw, is juist heel abstract. Ik heb een broertje dood aan een stempel op mijn voorhoofd. Ik volg mijn gevoel en mijn instinct en daardoor is elk stuk anders."

Hij geeft twee voorbeelden uit zijn grote, schitterende, nog onvoltooide cyclus Grand Atlas, waarvan de delen Asie en Antarctique niet méér van elkaar konden verschillen.

Ziet de toekomst van de nieuwe gecomponeerde muziek er dan somber uit?

"Als ik me daar het hoofd over zou moeten breken, kan ik net zo goed hier en nu in het IJ springen. Ik weet het niet. Ik weet niet eens of ik de complexiteit van de muziek- en cultuurpolitiek wel helemaal doorgrond. Wat ik wel weet, is dat ik componist en docent ben en dat het mijn taak is net zulke mooie muziek op de wereld te zetten als mijn voorgangers, Bach, Beethoven en Stravinsky."

U schrijft dus voor de eeuwigheid.

"Ja. Dat zal niet lukken, maar daar ga ik niet over."

Om de kans van slagen te vergroten, heeft Rijnvos, pardon: prof. dr. Rijnvos, die aan de Universiteit van Durham is verbonden als hoofd van de afdeling Compositie en daarnaast behoort tot de huiscomponisten van het Koninklijk Concertgebouworkest, besloten zijn onderwijstaak in Engeland drastisch in te krimpen, om meer tijd te hebben voor creatieve arbeid. "Ik doceer nog maar een week per maand in Durham en de rest van de tijd zit ik in mijn huis in Spanje te componeren, in de zalige zon van Andalusië."

'Het is mijn taak net zulke mooie muziek op de wereld te zetten als mijn voorgangers, Bach, Beethoven en Stravinsky'

Voor het Ives Ensemble schreef hij *Riflesso sull'arco*, voor basklarinet, trombone, cello en piano. Het behoort tot de companion pieces die hij schreef, geïnspireerd door een bestaand stuk waarvan de bezetting hem intrigeert. In dit geval *Swinging music* van de Pool Serocki. Ook heeft hij weer een deel aan *Grand Atlas* toegevoegd: *Amérique du Nord*, dat op 2 februari bij het KCO in première gaat, gedirigeerd door Gustavo Gimeno.

"*Amérique du Nord* is een heel laagdrempelig scherzo voor orkest, vol met referenties, allusies en quasicitaten. Hier wordt eindelijk verklaard waarom alle titels van *Grand Atlas* in het Frans zijn. Ik had namelijk het woord *Amérique* nodig." De goede verstaander denkt meteen aan Varèse, die inderdaad wordt geciteerd, maar veel meer wil Rijnvos er niet over kwijt,

omdat hij de frappe niet wil verklappen. "Dan is de lol eraf. Het hele stuk is eigenlijk een soort pubquiz. Ik zou willen voorstellen dat het KCO een jaarabonnement schenkt aan diegene die alle fragmenten weet te herkennen."